

A Szent Margitsziget.

Ugy vagyunk vele, mint az egyszeri szegény ember, aki drága kincset örökölt, de holta napjáig nem tudta értékesíteni és aki épen ezért holta napjáig szegény ember maradt. Drága kincsünk ez a gyönyörűségező sziget, amelyhez épenséggel nem az öröklés legkényelmesebb útján jutottunk. Megadtuk a jó árat. Nem mondom, hogy ez a vétel tett bennünket szegényekké; a főváros háztartásában nem oszt és nem szoroz az a néhány millió. A vétel előtt is, a vétel után is szegények voltunk, szegények maradtunk. Nemcsak pénzt adtunk, hanem oly áldozatot hoztunk, amelyet nem ártott volna jobban meggondolni: feláldoztuk a pesti oldal északi részének fejlődőképességét, szépségét. Oda adtuk a Duna-parti telkeket, amelyeket az uristen is parknak szánt és hamar a sűrűn beépített belvárosi részben a Duna partjának szabaddá tétele régóta lehetetlen, miután óriási kisajátítási költségekkel járna, a Margithid felé való folytatás a főváros kezében volt és semmi néven nevezendő akadályja nem lett volna annak, hogy az országház épületétől kezdve a Margitsziget irányában akár véges-végig dunai park huzódjék végig. Ez a park lett volna a gyermekek igazi játszóhelye és ez szegélyezte volna szép zöld csikkal a Lipótvárost.

Ma már hiába gondolkozunk ezen, ma már tipikus cinz-kaszárnyák állanak a virágosnak álmódott területen és annál kellemetlenebbül hatnak, mert a publikum figyelmé állandóan ide lesett. Valami szép és előkelő palotákat várt és szomorú máltertömeget kapott.

Magával a szépséges szigettel nem tudott a város mit csinálni, hát bérbe adta a Szent Margitsziget a Gyógyfürdő Részvénytársaságnak hatvan évre, évi 225.000 K bérért. A részvénytársaság „szent” jelzője nem az igazgatóság tagjainak szent életében leli magyarázatát, sőt állítólag igen profán módon szándékoztak a tekintélyes évi terhek busás ellenértékéhez jutni, de itt van előttem a szerződés szövege, amelylyel a Fővárosi Közmunkák Tanácsa, mint a Fővárosi Pénzalap kezelője a szent társaság kezét igen alaposan megkötötte, amely ellen tel.ár sem

közérdek, sem erkölcs szempontjából kifogás nem emelhető. Az igaz, hogy jobb szerettem volna a szigetet a nagy publikum számára ingyenesen megnyitni, de hol vagyunk még attól mi, akik nem röstellünk vámot szedni mindenkitől, aki a székesfőváros egyik kerületéből hidon akar a másikba eljutni. Nem felháborító az eset, de igen szomorú. Tessék elgondolni, hogy mit csinálna ezzel a szigettel London? Ott van a város keilő közepén a három kilométer hosszú és kilométernél is szélesebb Hyde-park (a Kensington-kerttel) és egyik csücske, a „Corner” igen alkalmas volt arra, hogy bekapcsolódjanak a Green-Park a Palace Garden és St. James Park, és ez a parksorozat lehetővé teszi, hogy a Kensington-palotától a Themse partján álló parlament épületéhez öt kilométernyi utvonulat állandóan parkban, fák között tegye meg a háziszonyban szenvedő idegenember. E parkokat a világért sem zárják el a nagyközönség előtt. Sétalovaglóknak előkelő rajai mellett szegény letört emberek ülnek itt és politikai, meg vallás erkölcsi demonstrációk, igen népes gyűlések, tanácskozások e parkok fáinak árnyékában kitűnően megtarthatók. Egyetlen pandur táblát nem láttam ott, amely „a gyepre lépni tilos” című, „jó neked az aszfalt is” jellegű rideg felírást mutatta volna. E diszparkokban juhok legelésznek. A közepén lévő Serpentine river, a mesterséges tó vidám csónakosok mulató helye. Finom és előkelő park ez, kulturált hely, amelyet csaknem kinosan tartanak tisztán. A költségesen előállított és fenntartott bassint minálunk drótkerítéssel vették körül és kivont karddal posztolna partján a rőndér, nehogy holmi piszkos gyerek gyűjjék a közelibe. Ezzel szemben volt alkalmam látni, hogy kurjongató több száz fejű gyerektársaság minő élvezettel lubickolt nyár derekán a hűs vízben, természetesen nemek szerint elkülönítve és természetesen a kisdud hölgyek számára deszkával elerített vetkező helylyel. A tó közepén átszelő hidról szemlélttem a jobbparti leány, a balparti fiu-aktokat, s míg a fiuk minden aszisztencia nélkül szabadon garázdálkodhatnak, a leányoknál rendőr vigyáz, hogy baj ne essék, de ez természetesen háttal fordul nagy szemérmesen a tiz éven aluli ninnák felé. És a szegényeknek ezt a mulatságát

nem hogy zavarnák, hanem hatóságilag támogatják. Elképzelem, hogy Londonországnak a Margitszigeten ingyenes népfürdőt létesítenie olyant, amilyent már most aligha fog a gyógyfürdő-társaság megépíteni pedig szándékában volt a strandfürdő megcsinálása, az előkészületeket, tervezéseket azonban beszüntették. Ugy látszik, fölöslegessé vált a „gyógyfürdés”.

Beszüntették a játékbankra, magyarul kaszinó-épületre vonatkozó tervezéseket is, amiből az következik, hogy a strandfürdő a kaszinó épületnek függvénye volt, nem épül a kaszinó, tehát egyelőre nem lesz „tengeri fürdő sem”. Ez utóbbit nagyon sajnálom, jóllehet nem ingyenesnek tervezték. Nagyon sajnálom, hogy ilyen világvárosi jellegű fürdőt nem létesítenek, annál is inkább, mert tudtommal igen nagy arányúak tervezték.

És a kaszinó épület?

Nos, igen, azt is sajnálom.

Nem tartozom azok közé, akik valani nagyon megbotráncognak a játékgendély miatt. Erkölcsös intézménynek a játékklubot a világért sem mondom, de legalább is ugyanannyi joggal szabad megünnünk azt, mint amennyivel sok egyebet megtűrünk, sőt előmozditunk. Nem akarok egyébként a játékerkölc méltatására kitérni, nem értek hozzá, és semmiféle hazardjátéknak nem ismerem a szabályait. Csupán az az érzésem, hogy őszintébb és tehát tisztesebb a játék szenvedélynek egy a maga nevére nevezett, bár diszes levezető csatornát létesíteni, mint a sakk-körök és egyéb társadalmi egyesületek hamis cégére alatt bujkáló pocsolyahálózatot megtűrni, amely mételyez és fertőz, annál biztosabban, minél diszkrétebb a forma.

Azt is reméltem, hogy a kaszinó épület létesülésével művészi nyereséghez jutunk, amely a sziget szépségbeli gyarapodásában nyeri kifejezését. Egyelőre vízbe esett minden.

Ismétlem azonban, hogy a bérleti szerződés ellen semmi kifogás nem ejthető, ha csak az nem, hogy egyáltalában megkötötték, hogy a sziget nem lett és maradt mindenki által élvezhető közvagyon. Mindenre providéál ez a szerződés, amelyben nyoma sincs a játékgendélynek, ellenben igenis kötelezi a bérlő társaságot arra, hogy a bérlet

első tiz évében legalább tiz milliónyi koronát fektessen be új létesítményekre, villákra, berendezésekre. A befektetés semmineműségére pedig a hatóságnak megmaradt a szigorú ellenőrző joga. A szállodára, a mulató, fürdő, pálmakert és egyéb építmények terveire vonatkozólag a bérbeadónak meg van a jóváhagyás vétőjének joga és biztosítva van a bérbeadó hatóság egyoldalú csorbítatlan hatásköre. A tiz millióból négy milliót a társaság saját tőkéjéből tartozik fedezni, míg hat milliót legkésőbbben a szerződés lejártáig törlesztendő jelzálog kölcsön útján szerezhet be; e kölcsönt azonban csak részletekben és minden egyes részletet csak a hatóság előzetes jóváhagyásával teheti folyóvá a bank. Minden befektetés, minden létesítmény a bérbeadó „fővárosi pénzalap” tulajdonába megyen át. A szerződés által elvállalt kötelezettségeinek biztosítására 400,000 koronát tartozott a bérlő társaság a fővárosi közmunkák tanácsa javára letenni.

A bérlő társaságot terheli a fentartás és az elpusztult tárgyak pótlása, valamint megújítása iránti kötelezettség. A szerződés be nem tartása súlyos következményekkel jár a bérlő társaságra nézve: a bérbeadó egyoldalulag, bírói beavatkozás igénybe vétele nélkül megszüntetheti a szerződést.

Akit érdekel a szerződés szó szerinti szövege, szerezze meg a Fővárosi Közmunkák Tanácsának 1912. évi jelentését.

Ismétlem, a szerződés szövegezéséből azt látom, hogy a Közmunkák Tanácsa a szöveg keretén belül lelkiismeretesen védelmezte meg a közvagyon érdekeit és épenséggel nem objektív, tisztán lírai tulérezékenységből fakadó kívánságom csupán az lett volna, hogy egyáltalában ne adjanak bérbe fővárosi területet, különösen akkor nem, amikor annak a területnek élvezésére szükség van a főváros egész közönségének, de különösen a szegényebbjének.

De sietek az önvigasztalással; a szerződés érvényességének időtartama mindössze rövid hatvan esztendő és bizony remélem, hogy ez idő letelte után velem együtt az egész mélyen tisztelt publikum minden be-

lépő díj fizetésének kötelezettsége nélkül, az akkor már talán teljesen vámentesen járható Margithid útján ingyen járhatja be a londoni Hyde Parknál százszorosan szebb, poetikusabb területet.

Ha rosszul jósoltam, ám támadjanak rám — majd akkor.

Ezrey.

Közszállítási ajánlatok benyújtásának reformja.

A kassai Kereskedelmi és Iparkamara igen fontos és amellet nagy értékes mozgalmat indított annak az érdekében, hogy a közszállítási ajánlatok ezután közönséges kereskedelmi levelezés formájában legyenek megtehetőek. Ezen tervet bővebb ismertetéssel már megküldte az ország összes Kereskedelmi és Iparkamarájának partolás végett, ugyancsak ennek érdekében a M. Kir. Keresk. Miniszteriumhoz is terjedelmes memorandumot intéz, épen azért, hogy legfelsőbb helyen is belássák az eddigi rendszer helytelen és méltánytalan voltát, mely nem más mint az állampénztárak indokolatlan gazdagítása a vállalkozók által.

Itt nagyjából módomban van ismertetni ezt a mozgalmat és hiszem, hogy ez természetességével és indokoltságával az összes vállalkozókat és szállítókat meg fogja győzni arról, hogy mindenképen csak azokat a szempontokat tartotta a Kamara maga előtt, melyek a vállalkozók érdekében csakis jó kihasználással lehetnek.

Magyarország gazdasági termelésének tekintélyes hányadát teszik az állami és közszállításokból eredő munkák, sok millióra rug ezeknek az összege és sok ezret tesz ki a pályázatok száma. Miniszteri rendeletek szabályozzák a közszállítást, azonban ezek a rendeletek elhanyagolják a közszállításoknak azt a részét, amely ezeknek bélyeg- és illetékügyi részét foglalják össze, erre vonatkozólag egyedül csak a bélyeg- és illetékügyi szabályrendeletei iránytadók. Így a 28.735/1911. K. M. sz. a. kiadott „A középítkezési munkákra és azokkal kapcsolatos szállításokra vonatkozó feltételek.” Ennek 33-ik paragrafusa, mely a bélyeg és egyéb illetékekről rendelkezik, csak a nyugta bélyegekre terjeszkedik ki, — azonban figyelmen kívül hagyja a pályázatoknak és ajánlatoknak, valamint azoknak mellékleteihez szükséges illetékeket.